

Evrensel Periyodik İnceleme (Dördüncü Döngü): **İlgili paydaşların yazılı sunumları için bilgi ve kılavuzlar**

I. Arka plan

1. İnsan Hakları Konseyi'nin Evrensel Periyodik İnceleme (EPI) mekanizması, 2006 yılında kurulan ve tüm BM Üye Devletlerinin insan hakları sicillerinin gözden geçirilmesini içeren benzersiz bir süreçtir. UPR, İnsan Hakları Konseyi'nin himayesinde, her Devlete ülkelerindeki insan hakları durumlarını iyileştirmek ve insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmek için ne gibi adımlar attıklarını beyan etme fırsatı veren, Devlet güdümlü bir süreçtir. Konsey'in temel özelliklerinden biri olan UPR, insan hakları durumları değerlendirilirken her ülkeye eşit muamele yapılmasını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu mekanizmanın nihai amacı, tüm ülkelerdeki insan hakları durumunu iyileştirmek ve nerede olursa olsun insan hakları ihlallerini ele almaktır. Şu anda bu türden başka bir evrensel mekanizma mevcut değildir. *(3rd UPR döngüsü araçları hakkında daha fazla bilgi, iletişim bilgileri ve önemli belgelere bağlantılar bu belgenin V. Bölümünde listelenmiştir)*

UPR incelemesi 3 belgeye dayanmaktadır:

1. İnceleme Altındaki Devletin Ulusal Raporu
2. BM bilgilerinin derlenmesi (antlaşma organları, özel prosedürler ve BM Ülke Ekipleri ve BM kuruluşları tarafından sunulan raporlardaki bilgileri içerir)
3. Paydaşların Sunumlarının Özeti (ulusal insan hakları kurumları, sivil toplum örgütleri ve bölgesel insan hakları mekanizmaları tarafından yapılan sunumlardaki bilgileri içerir)

İnceleme ayrıca şunlara dayanmaktadır:

- a) Birleşmiş Milletler Şartı;
- b) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi;
- c) Bir Devletin taraf olduğu insan hakları belgeleri;
- d) İnsan Hakları Konseyi'ne seçilmek için adaylıklarını sunarken üstlendikleri taahhütler de dahil olmak üzere, Devletler tarafından verilen gönüllü taahhütler ve taahhütler; ve
- e) Uygulanabilir uluslararası insancıl hukuk.

2. İnsan Hakları Konseyi 16/21 sayılı kararında, İnsan Hakları Konseyi'nin 5/1 sayılı kararının ekinin 1, 2, 3 ve 4. paragraflarında belirtildiği üzere evrensel periyodik incelemenin temelini, ilkelerini ve hedeflerini yeniden teyit etmiş ve inceleme sırasında kullanılacak odak noktası ve belgelere açıklık getirmiştir. İncelemenin ana hedeflerinden biri, sahadaki insan hakları durumunun iyileştirilmesidir.

3. Karar 16/21 (12 Nisan 2011), gözden geçirmenin ikinci ve sonraki dönemlerinde (2012 ve sonrası), diğer hususların yanı sıra, kabul edilen tavsiyelerin uygulanmasına ve incelenen Devletteki insan hakları durumundaki gelişmelere odaklanılması gerektiğini belirler. Bu nedenle ilgili paydaşlar, katkılarında bir önceki gözden geçirmenin takibine ilişkin bilgilerin yanı sıra önceki gözden geçirmelerde ele alınmayan gelişmeler veya ilgili konulara da yer vermeye teşvik edilmektedir.

II. Yazılı sunum katkısı

A. İçerik

4. Sunumlar, Gözden Geçirilen Devletteki insan hakları durumu hakkında güvenilir ve inandırıcı bilgiler içermeli, insan hakları ile ilgili temel sorunları, iyi uygulamaları ve bunlara ilişkin tavsiyeleri vurgulamalı ve son gözden geçirmeden bu yana geçen süreyi kapsamalıdır. Paydaşların aşağıdaki hususlar doğrultusunda yazılı sunum yapmaları kuvvetle teşvik edilmektedir:

- a) İlgili İnsan Hakları Konseyi kararları ışığında, UPR için özel olarak hazırlanmış ve son gözden geçirmeden bu yana tavsiyelerin ve gelişmelerin uygulanmasına ilişkin değerlendirme ve yorumlar da dahil olmak üzere önceki gözden geçirmelerin takibi hakkında bilgi içeren sunumlara öncelik verilecektir. Sunumlar endişe verici ana konuları vurgulamalı ve olası tavsiyeleri ve en iyi uygulamaları tanımlamalıdır. Paydaşların, özellikle 3rd döngüsündeki tavsiyelerle bağlantılı olarak, uygulamaya ilişkin bilgileri dahil etmeleri teşvik edilmektedir.

5. Sunumlar odaklanmış ve analitik olmalı, durumun kapsamlı bir analizine dayalı sonuçlar sunmalı, kazanımlar, kalan endişeler ve tavsiyeler kısa ve öz bir şekilde formüle edilmelidir. Sunumlar, önceki döngülerdeki tavsiyelere öncelik vermeli ve bunların nasıl uygulandığını raporlamalıdır.

- a) Önceki tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin yorumlar, tavsiyelerin algılanan uygulanma düzeyinin bir değerlendirmesini içerebilir (örneğin, "tamamen uygulandı", "kısmen uygulandı", "uygulama sürecinde" veya "henüz uygulanmadı") ve ulusal eylem planları ve Devletler veya diğer kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmiş olabilecek değerlendirmeler dahil olmak üzere mevcut bilgilere atıfta bulunabilir. Uygulanmayan veya "kısmen uygulanan" tavsiyelerle ilgili olarak, başvurular mevcut zorluklarla ilgili mevcut bilgileri vurgulayabilir ve teknik işbirliği alanlarını belirleyebilir.
- b) Paydaşlar somut ve uygulanabilir tavsiyelerde bulunmayı ve ilgili olduğu yerlerde önceki tavsiyeleri tekrarlamayı düşünmelidir. Bunlar S.M.A.R.T. - Spesifik, Ölçülebilir, Ulaşılabilir, Sonuç Odaklı ve Zamana Bağlı olmalı ve ana sunumda ele alınan temalarla bağlantılı olmalıdır.
- c) Önceki döngülerdeki tavsiyelerin uygulanmasına atıfta bulunurken, her tavsiyenin açık bir şekilde tanımlanması (İHK raporu, döngü, paragraf numarası, tavsiye numarası ve tavsiye eden ülke) teşvik edilmektedir.
- d) Tematik olarak kümelenmiş tavsiyelerden oluşan bir matris OHCHR- UPR ülke web sitesinde yayınlanmaktadır. İlgili paydaşlar, önceki tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin bilgileri matrise eklemeyi faydalı bulabilirler. Matris, ana katkıya bir ek olarak sunulabilir (girdisi kelime sayısına eklenmeyecektir). Matrisin içeriğinin Paydaş Sunumları Özetinde yer almayacağını lütfen unutmayın. Matrisin sunulması, paydaş tarafından sağlanan ana katkının yerine geçmemelidir.

6. Başvurular **küfür**lü bir **dil içermemeli**, kelime sayısı sınırlarına uymalı ve belirlenen son başvuru tarihi içinde ve gerekli formatta sunulmalıdır.

7. Pratik öneriler

a) Paydaşın kendi görüşleri, bulguları ve sonuçlarının yanı sıra birinci elden bilgilere öncelik verilmelidir. İkinci el bilgilere referans verilmeli, son notlarda atıfta bulunulmalı ve sadece gerekli olduğunda dahil edilmelidir. Tamamen veya büyük ölçüde ikinci el bilgileri tekrarlayan başvurular değerlendirme dışı bırakılacaktır. Paydaşlar, üçüncü ülke devlet kurumlarından gelen bilgilere güvenmekten ve atıfta bulunmaktan kaçınmalıdır.

b) Paydaşlar, **sunumlarında Birleşmiş Milletler organlarına/kuruluşlarına ve/veya mekanizmalarına atfedilen bilgilere atıfta** bulunurken, mümkün olduğu ölçüde, onaylanan tüm antlaşmaları listelememeyi veya insan hakları antlaşma organlarının ve/veya İHK'nin özel usullerinin sonuç gözlemlerini ve tavsiyelerini veya BM organlarının/kuruluşlarının raporlarını kopyalamamayı düşünmelidir, çünkü bunların OHCHR tarafından hazırlanan BM derlemesine yansıtılması beklenmektedir.

c) Sadece özet için kullanılan başvurular yüklenecektir. Paydaşların tüm önemli bilgileri ana başvuru belgesine dahil etmeleri önemle tavsiye edilir. Paydaşlar, başvurularını engelli kişiler için erişilebilir hale getirmeye teşvik edilmektedir.

d) **Eklerle** ilgili olarak, paydaşlar durumu daha iyi anlamak için ek bilgi sağlamak veya başvuruda belirtilen önemli bir konuyu desteklemek amacıyla ekler sunabilir (daha fazla bilgi için bkz...) Diğer kuruluşlardan alınan raporlar, resimler, haritalar ve yıllık raporlar ek olarak sunulmamalıdır. Mevcut olduğunda, paydaşlar ilerleme raporlarını (örn. orta vadeli/periyojik ilerleme raporları) da bir eke dahil ederek paylaşabilirler. Yazılı sunumların ekleri OHCHR UPR sunumları web sitesine yüklenebilir, ancak burada yer alan bilgiler rapora yansıtılmayacaktır.

B. Biçim

8. **Belge formatı** - Yalnızca word belgelerinin kullanımı - Yazılı (ana) başvurular yalnızca Word belgesi olarak kaydedilmeli ve sunulmalıdır, ekler PDF gibi başka formatlarda da olabilir.

9. **Tanımlama** - Yazılı başvurular açıkça tanımlanabilir olmalıdır. Ana başvurunun kapak sayfası başvuruyu yapan paydaşı açıkça tanımlamalıdır (antetli kağıt, isim ve kısaltma, logo, web sayfası, e-posta ve posta adresi, vb.) **Ortak başvurularda** ana başvuru sahibi kuruluş ve ardından diğer başvuru sahibi kuruluşlar açıkça belirtilmelidir. **Ortak** başvurularda, kuruluşların bir listesi kapak sayfasında ve belgenin ekinde yer almalıdır. Ekte ayrıca her bir kuruluşun tam adresleri ve irtibat kişileri de yer almalıdır. Devlet yapısının bir parçası olan kuruluşlar girdilerini Ulusal Raporun bir parçası olarak sunmalıdır.

10. **Kuruluşun/koalisyonun ana faaliyetlerinin kısa açıklaması (kelime sayısına dahil edilmeyecektir)** - Başvuran kuruluşun/koalisyonun ana faaliyetlerini ve kuruluş tarihini açıklayan bir paragraf, özellikle

UPR kapsamında ilk kez etkileşimde bulunan kuruluşların da kapak sayfasına dahil edilmesi teşvik edilmektedir.

11. **Uzunluk** - Bireysel yazılı başvurular 2815 kelimeyi geçmemelidir (referans için ek belgeler eklenebilir). Ortak başvurular 5630 kelimeyi geçmemelidir. Kapak sayfası, son notlar ve ekler, katkıların kelime/sayfa sınırları içerisinde sayılmayacaktır. Raporun ekleri rapordan ayrı olarak sunulmalı ve yüklenmeli ve bu şekilde açıkça tanımlanmalıdır.

12. **Son notların kullanımı** - Paydaşlar son notları sadece bilgilere atıfta bulunmak için kullanılmalıdır. Sonnotlar, özetle dikkate alınmayacağı için herhangi bir önemli bilgi içermemelidir.

13. **Paragrafların ve sayfaların numaralandırılması** - Referans kolaylığı için paragraflar ve sayfalar her zaman numaralandırılmalıdır.

14. **Dil** - Yazılı katkılar yalnızca BM resmi dillerinden birinde, tercihen İngilizce, Fransızca veya İspanyolca olarak sunulmalıdır.

C - Metodoloji

15. Paydaşlar, UPR sunumlarının hazırlanması için ulusal düzeyde birbirlerine danışmaya teşvik edilir. Paydaşlar benzer nitelikteki konulara odaklandıklarında, çok sayıda paydaşın ortak sunum yapması teşvik edilir.

D - Gizlilik

16. UPR mekanizması gizlilik öngörmez ve kamuya açık belgeler temelinde yürütülür. Yukarıda belirtilen kılavuz ilkelere uygun olan başvurular, ilk alındığı şekliyle, başvuran paydaşın adı da dahil olmak üzere OHCHR'nin - UPR ülke web sayfalarında kamuya açık olarak sunulacaktır.

17. **Bireysel vakalara** atıfta bulunulması, ancak ilgili tüm bireylerin güvenlik ve esenliğinin bu tür bir atıfta tehlikeye atılmayacağı durumlarda, mağdurun ve/veya uygun olduğunda aile üyelerinin rızasıyla veya vaka halihazırda kamuoyuna duyurulmuşsa yapılmalıdır. Çocukları ve/veya cinsel şiddet mağdurlarını tanımlayan veya tanımlanmalarına izin veren başvurular kabul edilmeyecektir. Bireyler tarafından yapılan ve bireysel durumlara odaklanan başvurular ile dilekçe benzeri başvurular kabul edilmeyecek olup, bu tür başvurular bireysel başvurularla ilgilenen ilgili BM insan hakları mekanizmalarına iletilmelidir.

İletişim. Paydaşlar münferit durumlara ancak istisnai olarak, ülkenin genel durumuyla ilgili olduğunda veya yaygın bir uygulamayı gösterdiğinde ya da söz konusu münferit vaka sembolik olduğunda atıfta bulunabilir.

18. İnsan hakları alanında Birleşmiş Milletler ile işbirliği yapmak isteyen, işbirliği yapan veya işbirliği yapmış olan kişilere yönelik yıldırma ve **misilleme** eylemlerinin ele alınması OHCHR için bir önceliktir. Herhangi bir yıldırma veya misilleme eylemi derhal rapor edilmelidir (ohchr-reprisals@un.org).

III. Yazılı katkılar ne zaman gönderilmelidir?

19. **Başvurular için son tarihler** - Paydaşların başvuruları için geçici ve onaylanmış son tarihler düzenli olarak OHCHR UPR web sitesinde (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/NgosNhris.aspx>) yayınlanacaktır. İlgili tüm paydaşlar, güncellemelerin (veya uzatmaların) duyurulması durumunda yukarıda belirtilen web sayfasını düzenli olarak kontrol etmelidir.

20. Paydaşlar, OHCHR'ye yazılı sunumların UPR Çalışma Grubunun ilgili oturumundan en az altı ay önce gönderilmesi gerektiğini unutmamalıdır; yaklaşan oturumların kesin son tarihlerine ilişkin olarak lütfen UPR web sayfasına başvurun: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/NgosNhris.aspx>

21. Belirlenen son tarihlerden sonra gelen başvuruların değerlendirmeye alınmayacağını lütfen unutmayın.

22. Yazılı başvurular nihai olmalıdır.

IV. Yazılı katkıların nereye ve nasıl gönderileceği

23. Paydaşların başvuruları, **UPR** dokümantasyonuna yazılı katkılar için sadece aşağıdaki linkte bulunan "**On-line UPR Başvuru Kayıt Sistemi**" aracılığıyla gönderilmelidir: <https://uprdoc.ohchr.org>

Veri tabanına ilişkin teknik kılavuza aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/upr/pages/ngosnhris.aspx>

24. Katkıda bulunan tüm kuruluşlardan - ulusal ve uluslararası, bireysel kuruluşlar veya kuruluşlar koalisyonu - sistemde bir kuruluş profili açmaları istenecektir.

25. Organizasyonel profilin onaylanması 24 saate kadar sürebilir ve otomatik değildir. Bir profil oluşturulduğunda, onaylandığında ve katkılar gönderildiğinde otomatik mesajlar gönderilir.

26. Katkıda bulunan kuruluşlar bir bireysel katkı sunabilir ve bir ortak katkı sunabilir ve ülke başına (oturum başına) birden fazla ortak katkıya katılabilirler. Koalisyonlar adına ortak katkılar sunulurken, gönderime katılan tüm kuruluşlar listelenmeli ve ana gönderen kuruluş açıkça tanımlanmalıdır.

27. Sekreteryaya tarafından kullanılan tüm başvurular Özet raporun Sonnot 1'inde listelenecek ve UPR ülke web sayfalarında yayınlanacaktır. Ortak sunumlar UPR dokümantasyonunda 'Ortak sunumlar' olarak anılacak ve bir numaranın yanı sıra Koalisyonun adı ve/veya koalisyonun bir parçasını oluşturan kuruluşların listesi ile tanımlanacaktır.

28. Katkıda bulunan kuruluşlar şunları sunabilir: (a) bir kapak mektubu/sayfası; (b) bir ana sunum (ve resmi BM dillerinde çeviriler) ve (c) en fazla 10 ek.

29. Katkılar sisteme yüklendikten sonra, kuruluşlar gönderimleriyle ilgili otomatik bir onay alacaklardır. Kuruluşlar ayrıca istedikleri zaman on-line sistemdeki katkı geçmişlerine bakabilirler. OHCHR Sekreteryası tarafından ek bir onay gönderilmeyecektir.

30. Sistem, kuruluşların ilk başvurularının otomatik onayı alındıktan sonra bir ülke için belge eklemelerine izin vermemektedir. İlave belgeler (ana başvuruların çevirileri, kapak mektupları veya ekler gibi) UPR Başvuruları Yardım Masasına e-posta ile gönderilmelidir.

31. Kuruluşlar çevrimiçi sistemi kullanırken teknik sorunlarla karşılaşırlarsa, lütfen **UPR Submissions** adresine e-posta gönderin. (ohchr-uprsubmissions@un.org)

V - Ek bilgiler, ilgili belgeler ve iletişim bilgileri

3rd UPR döngüsü uygulama aşamasına odaklanmıştır. Bu 3rd döngü boyunca aşağıdakiler gibi çok sayıda pratik araç geliştirilmiştir: a) Genel Kurul'un 48/141 sayılı kararına da dayanarak Devletlere verilen tavsiyeleri içeren HC mektubu ve eki; b) belirli bir SKA ile bağlantılı tematik olarak kümelenecek tavsiyeler matrisi ve c) döngüler arasındaki eğilimleri ve SKA'larla bağlantıları ve takip eylemi için kilit alanları içeren UPR infografi. BM sisteminde UPR'nin kullanımını en üst düzeye çıkarmak için bir UPR Uygulama Rehberi (SG insan hakları girişimi Call to Action'dan), STK'lar ve UIHK'lar için İpuçları ve Parlamento Üyeleri için İpuçları yayınlanmıştır. Bu araçlar, ülke düzeyinde somut sonuçlar elde etmek için uygulamanın, ortaklıklar kurmanın ve mevcut işbirlikçi çabaları yeniden güçlendirmenin önemini vurgulamaktadır.

Sivil toplumun UPR sürecindeki önemli rolüne ilişkin olarak STK'lara yönelik tavsiyeler, ulusal UPR raporunun hazırlanmasında geniş bir istişare sürecinin sağlanması için hükümetle savunuculuk yapılması, açık bir diyalogun sürdürülmesi ve farklı paydaşların görüşlerinin gereken şekilde dikkate alınmasının yanı sıra BM ülke ekiplerinin faaliyetlerine girdi sağlanması ve UPR'nin uygulanması ile SKH'ler arasında bağlantı kurulmasının teşvik edilmesi gibi öneriler sunmaktadır. *UPR Ortaya Çıkan İyi Uygulamalar Çalışması*, UPR'nin başlangıcından bu yana sivil toplum kuruluşlarının katılımındaki önemli artışı ve UPR konusunda ulusal sivil toplum koalisyonlarının oluşturulmasını, ulusal düzeyde insan hakları konusunda sivil toplum faaliyetlerinin işbirliğine dayalı doğasında hissedilir bir değişiklik getirdiğini ve diplomatik topluluk, medya, hükümet ve bağımsız kurumlarla zamanında savunuculuk yapılmasının arttığını da yansıtmaktadır.

- **OHCHR UPR ana web sayfası:**

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>.

- **STK'lar ve NHRI'lar için OHCHR UPR web sayfası:**

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/NgosNhris.aspx>

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Programı ile Çalışmak Bölüm VII: Sivil Toplum için El Kitabı**, Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerinde mevcuttur:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/Pages/Handbook.aspx>.

- **OHCHR UPR Hakkında Temel Bilgiler:**

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>

- **Resmi UPR ¼lke web sayfaları:**

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/Documentation.aspx>

- **UPR Ara Dönem raporlarına OHCHR UPR web sayfasından ulaşılabilir:**

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRImplementation.aspx>

- **UNSDG Yerleşik Koordinatörler ve BM Ülke Ekipleri için İnsan Hakları Kılavuz Notu:** <https://unsdg.un.org/resources/unsdg-guidance-note-human-rights-resident-coordinators-and-un-country-teams>

- **UPR Pratik Rehberlik:**

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

- **UPR ÜİHK'lar ve STK'lar için İpuçları:**

https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/UPR/Tips_21Sept2020.pdf

- **Parlamentolar için UPR İpuçları:**

https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/UPR/TIPS_Members_Parliament.pdf

- **Ortaya Çıkan İyi Uygulamalara İlişkin Çalışma:**

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/UPR/Emerging_UPR_GoodPractices.pdf

HC Dışişleri Bakanlıklarına Mektup - Matris ve İnfografikler:

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/Documentation.aspx>

- **Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmaları ile Katılımın Güçlendirilmesi-Web tabanlı bir rehber (UNDP):**

<https://unsdg.un.org/resources/strengthening-international-human-rights>

Bizimle nasıl iletişime geçebilirsiniz?

1. **UPR Gönderimleri Yardım Masası:** ohchr-uprsubmissions@un.org
2. **OHCHR Ulusal Kurumlar, Bölgesel Mekanizmalar ve Sivil Toplum:**
  - **Ulusal Kurumlar ve Bölgesel Mekanizmalar:** ohchr-nationalinstitutions@un.org
  - **Sivil Toplum:** ohchr-civilsociety@un.org